

Dušan Janjić, naučni saradnik, Institut društvenih nauka, Beograd:

SREĆNA NOVA 1949.

Započeta 1989. kao i njoj prethodeća godina, biće, po svim pokazateljima, godina politike. I to ne samo politike kao racionalnog, svesnog usmeravanja ukupnog razvoja društva ka stvaranju novih vrednosti. Biće to, pretežno, politika kao zbir programatičnih poteza, koalicija i napabirčenih ideoloških objašnjenja za povučene poteze, a još više za neostvarene »reforme« i preobražaje. Dakle, predstoji nam još jedan politički igrokaz preraspodele postojećeg siromaštva.

U prošloj godini već oprobani mehanizmi i umnogome uhodani scenariji skoro svih frakcija naše mile vladajuće birokratije — »upotreba naroda« zarad dovršenja »nacionalne homogenizacije«; obećavanje svetle, slobodne i prebogate budućnosti; najavljivanje velikih promena preobražaja i »proleća« koja tek što nisu započela; kadrovske promene po »principu« odan čovek na pravom mestu — biće i dalje usavršavani »proverom« u praksi. Sve u svemu, programatična pamet i eruptivna emocionalnost nadvladavaće racionalnost i duhovnost, stvaralaštvo.

Brojni burni »događaji« trebalo bi da odlože istorijske prelome u razrešavanju globalne i strukturalne krize jugoslovenskog društva. To znači i dalje kristalizovanje ledenih vrhova ove krize: nemogućnost razrešenja problema Kosova i kosovizacije Jugoslavije po modelu »nacionalnih homogenizacija« i sukoba; provincijalizacija i zaostajanje za sobom i za drugima; sve viša inflacija i njome ubrzano klasno raslojavanje društva; nemoć institucija vlasti i aktera političkog života, a posebno Saveza komunista »u reformi« da ostvare prevagu u »igri« snaga povratka na »proverena rešenja« državnog socijalizma i »boljševizaciju« Partije, politike i društva i snaga prevladavanja etatističkog sveopšteg posredovanja društvenim životom, i to razvojem širokog socijalnog pokreta i procesa za samoupravnu demokratsku pluralističku Jugoslaviju; dalje povlačenje razgovora i lepote stvaralaštva pred govorima, provincijalizmom i otpisivanjima.

Dva su pitanja ne kojima će — sa stanovništva učesnika institucionalizovanog političkog života, ali i sa stanovišta neorganizovanog naroda — polagati test započete godine. Prvo je obezbeđivanje socijalne pravde i boljeg života (»hleba«) kroz rad, stvaralaštvo. Nasuprot ovome je, prošle godine naročito izraženo, pozivanje na »svete« reči, uz aktivno građenje društva u kome je mesto u hijerarhiji vlasti prvi kriterij u distribuciji vrednosti, moći, pa i pameti. Ove godine saznaćemo da li je narod zaslužio rukovodstvo koje ima, a koje samo za sebe kaže da ga je narod nadmašio. Ili je narod izborio pravo da izabira rukovodstvo, koje ga, po znanju, delu i čestitosti barem malo nadmašuje. Ko shvati da narodi nisu ni knezovi ni kancelarije, dobiće predstojeću ideju i političku godinu.

Drugo test pitanje biće šta je Jugoslavija. Da li je ona tek puki zbir njenih država — članica i nagodbe njihovih »predstavnika«; da li je to neka nova, a i iz istorije poznata, nadnacionalna tvorevina nagodbi, i sile; da li je ona, što po meni jedino može i biti, državna, ali i društvena

zajednica ljudi nacija i narodnosti koji u njoj žive i rade. Možda će se, ove godine, uočiti da sve naraslija politizacija ljudi iskazuje nacionalizam i destrukciju Jugoslavije, ali i najčešće nezadovoljstvo nedobijanjem jasnih odgovora na nužnost demokratske i pluralističke samoupravne zajednice ravnopravnih ljudi, naroda i narodnosti.

Polaganje ovog testa, na izvedenoj ideološkoj i političkoj ravni, uslov je da se pride samom žarištu, najdubljem sloju aktuelne društvene krize: oslobađanju ekonomije od tutorstva i diktature politike.

Zavisno od toga da li će odgovor biti u obliku nove birokratsko-etatističke koalicije, »sinteze« ili samoupravne demokratske obnove društva, zavisice i to da li će se 1989. godina pamtiti samo kao godina brojnih pojedinačnih i grupnih drama »diferenciranih«, ali i sreće potvrđenih kadrova, što će svakako biti, ili i kao godina prepoznavanja i okupljanja snaga prevladavanja krize. Za sada, realizam nalaže da se iskaže: Srećna nam nova hiljadu devetsto četrdeset deveta godina! »Preostalih« četrdeset godina nisam ja zaboravio, njih su zametnute nedelotvorne »promene«, »preobražaji«, »diferencijacije« i »promocije«.